

Packa Provet Rätt

Prov för kemisk eller mikrobiologisk analys transporteras ofta med bil och/eller post till laboratoriet. Internationella och nationella bestämmelser reglerar vad man får lov att skicka samt hur försändelsen ska packas och märkas. Denna folder är en praktisk handledning inför transport av prov inom Sverige.

Varför är förpackningen viktig?

För patienten

Varje provtagning är ett ingrepp på patienten. Provtagningen kan upplevas som obehaglig och många väntar med oro på resultatet av en analys.

Rätt förpackning fordras för att provet ska nå laboratoriet utan dröjsmål och i oskadat skick, vilket är ett av kraven för ett tillförlitligt provsvar. T ex är resultaten av en bakteriologisk odling ofta vägledande för behandling och för val av antibiotikum.

För transportpersonalen

Post- och transportpersonal känner oro när de ser dåligt förpackade prov. De är rädda för att läckande förpackningar ska smitta dem med farliga sjukdomar och att proven ska kladda ner annan post.

För laboratoriepersonalen

Laboratoriepersonalen ska kunna öppna en försändelse med prov utan risk för att komma i direkt kontakt med provmaterialet.

Du som packar provet har ansvar för att provmaterial inte läcker ut under transporten!

Dessa anvisningar gäller hantering av prov inom sjukvården, men kan i tillämpliga delar användas vid transport av prov från djur.

Smittskyddsinstitutets växel: 08-457 2300, öppet 08.00-16.30 vardagar.
Skicka prov till SMI: 171 82 Solna

Innan du skickar ett prov

Alla prov ska packas och transporteras på ett säkert sätt, så att provmaterial inte kan läcka ut under normala transportförhållanden.

Principen för en provförpackning är densamma oavsett provslag och transportsätt, men testkrav och märkning varierar.

Det är avsändarens ansvar att provet är rätt klassificerat, förpackat, korrekt märkt och att rätt dokument medföljer.

Vid osäkerhet rörande klassificering och transport av prov, kontakta er lokala säkerhetsrådgivare. För transport av smittförande ämnen kategori A krävs tillgång till säkerhetsrådgivare.

Reglerna

Särskilda regler gäller för transport med flyg⁽¹⁾ respektive bil⁽²⁾ av biologiskt provmaterial. Svenska regler baseras på internationella regelverk⁽³⁾, se nedan.

För transport inom sjukhus eller vårdinrättning hänvisas till lokala anvisningar.

Vid transport av genetiskt modifierade mikroorganismer (GMM), som inte är smittförande, gäller specifika bestämmelser ([se sidan 624 i Hela ADR-S 2011](#)).⁽²⁾

(1) International Civil Air Organization. Technical Instructions for the Safe Transport of Dangerous Goods by Air (ICAO – TI), senaste upplagan.

(2) Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) författningssamlingar MSBFS : [Transport av farligt gods på väg och i terräng \(ADR-S\)](#); senaste upplagan.

(3) [United Nations Recommendations for the Transport of Dangerous Goods](#), senaste upplagan.

(4) Arbetsmiljöverkets författningssamling, AFS 2005:1, [Mikrobiologiska arbetsmiljörisker – smitta, toxinpåverkan, överkänslighet](#).

Olika slags prov

En riskbedömning ska göras i anslutning till provtagningen som grund för hänvisning till någon av nedanstående tre kategorier.

Biologiskt ämne, kategori B, UN 3373^{(1) (2) (4)}

Hit räknas prov från människor eller djur t.ex. sekret, blod och blodkomponenter, vävnad och vävnadsvätska, som transporteras för forsknings- eller diagnossyfte, undersökning, behandling eller profylax och som förmodas innehålla mikroorganismer. Likaså ingår kliniska isolat i transportmedium skickade för verifikation och typning, samt paneler för kvalitetskontroll.

Se även Smittförande ämnen nedan.

Undantaget medicinskt prov^{(1) (2) (4)}

Hit räknas prov med minimal sannolikhet att smittämnen förekommer, t.ex. blod eller urin för kemisk analys. Observera att prov från patient med misstänkt/känd infektion ska klassificeras som Biologiskt ämne, kategori B eller Smittförande ämne, kategori A.

Smittförande ämnen, kategori A

UN 2814^{(1) (2) (4)}

Hit räknas prov som misstänks innehålla mikroorganismer i riskklass 4 ([sidorna 214-215 i Hela ADR-S 2011](#)), vilka skickas till SMI efter kontakt och anvisning. Även några virus i riskklass 2-3 ingår i denna grupp och vissa kulturer av bakterier, se bilaga 1.

Volymbegränsningar vid flygtransport

Maximal tillåten volym (vikt) för *Biologiska ämnen, kategori B* är 1 L (kg) per primärkärl, och för ytterförpackning 4 L (kg) om flera prov packas tillsammans. Vid större volymer än de ovan angivna gäller samma bestämmelser som för *Smittförande ämnen, kategori A*.

Förpackningen

En provförpackning ska alltid bestå av:

- * ett tätt primärkärl, t.ex. ett glas- eller plaströr med tättslutande gummipropp eller skruvlock;
- * ett absorberande material som har förmåga att suga upp hela provvolymen;
- * en tät och skyddande sekundärförpackning;
- * en skyddande ytterförpackning. Se även frysta prov.

Biologiskt ämne, kategori B

Det finns ett enklare krav på testning av förpackningen än för *smittförande ämnen*. Åtminstone en sida ska vara 100 mm x 100 mm. Vid vägtransport ska antingen sekundär- eller ytterförpackningen vara styv. Vid flygtransport ska ytterförpackningen vara styv.

Undantaget medicinskt prov

Det finns enklare krav på testning av förpackningen. Det är lämpligt att använda samma förpackning som för *biologiskt ämne, kategori B* eller liknande. Åtminstone en sida ska vara 100 mm x 100 mm.

För *smittförande ämnen, kategori A* ska varje sida av den styva ytterförpackningen vara minst 100 mm och förpackningen ska vara typprovad vid ett ackrediterat testlaboratorium och försedd med typgodkännandemärkning (ex.: 4G/class 6.2/09/S/...).

Frysta prov

Vid transport av frysta prov används kylklamp eller kolsyreis (torris) som läggs i en frigolitlåda. Torris omvandlas till gas som måste kunna tränga ut. Försändelser som innehåller torris får inte sändas med Posten AB som brev. Brev eller paket? Gå till Postens [Måttguiden](#) för mer detaljer.

Märkning och etikettering

Ytterförpackningen ska märkas på ett tydligt sätt. Fäst etiketterna så att de sitter kvar under hela transporten och helt synliga.

Biologiskt ämne, kategori B

Märk med texten "BIOLOGISKT ÄMNE, KATEGORI B" och etiketten →
Skriv tydligt avsändare och mottagare på förpackningen.

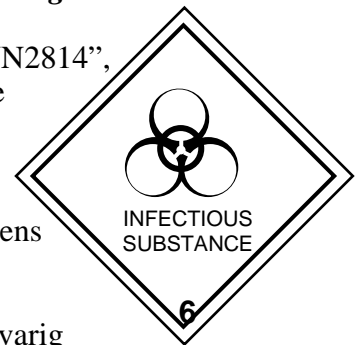

Undantaget medicinskt prov

Märk med texten "UNDANTAGET MEDICINSKT PROV".
Skriv tydligt avsändare och mottagare på förpackningen.

Smittförande ämnen, kategori A

Märk med etiketten →
Biltransport: texten "UN2814",
Skriv tydligt avsändare och mottagare på förpackningen. Vid flygtransport även: nettovikten, mikroorganismens vetenskapliga namn, avsändarens namn och telefonnummer till ansvarig person på förpackningen.

Dokumentation

Smittförande ämnen ska åtföljas av:
- en **godsdeklaration** med följande uppgifter: avsändares och mottagares namn och adress, namn och telefonnummer till ansvarig person; texten: "UN 2814, smittförande ämne, som påverkar människor, 6.2"; smittämnetts fullständiga biologiska namn; antal och typ av kollin samt mängd prov". Ange transporttemperatur vid behov.
- **Shippers Declaration** i två exemplar vid flygtransport.

Biologiskt ämne, kategori B och Undantaget medicinskt prov behöver inte godsdeklaration eller Shippers Declaration.

Komprimerad handledning

	Biologiskt ämne, kategori B	Undantaget medicinskt prov	Smittförande ämnen, kategori A
Kräver tillgång till säkerhetsrådgivare	Nej	Nej	Ja
Postbefordran	Ja	Ja	Nej, speciell transportfirma som kör farligt gods
Förpackning	Godkänd Sid 617-618 i Hela ADR 2011	Tät förpackning Sid 216 i Hela ADR-S 2011	Typgodkänd för klass 6.2 med förtryckt märkning Sid 841 i Hela ADR-S 2011
Primärkärl	Rör/burk med tättslutande propp/lock	Rör/burk med tättslutande propp/lock	Rör/burk med tättslutande propp/lock
Absorberande material	Ja	Ja	Ja
Sekundär-förpackning	Kan vara mjukt material vid vägtransport om ytterförpackningen är styv	Med tillräcklig hållfasthet för transporten	Styv förpackning
Remiss	Packas utanför sekundär-förpackningen	Packas utanför sekundär-förpackningen	Packas utanför sekundär-förpackningen
Ytter-förpackning	Styv förpackning eller vadderat kuvert på väg, styv förpackning med flyg	Styv förpackning eller vadderat kuvert	Styv förpackning
Etikett		Nej	
Märkning	Texten "BIOLOGISKT ÄMNE, KATEGORI B" med minst 6 mm höga bokstäver	Texten "UNDANTAGET MEDICINSKT PROV"	"UN 2814". Vid flygtransport dessutom nettovikt + mikroorganismens namn + avsändarens namn och telefonnummer
Godsdeklaration	Nej	Nej	Ja
Shippers Declaration	Nej	Nej	2 exemplar vid flygtransport

Bilaga 1**LISTA över virus/bakterier i riskklass 2-3, skickas som Smittförande ämne, UN2814**För komplett förteckning, [se sidorna 214-215 i Hela ADR-S 2011](#)Virus i riskklass 3 enligt AFS 2005:1Gäller **både** stammar/kulturer **och** patientprov

Flexalvirus (<i>Arenaviridae</i>)	Kuanasur Forest dis. virus (<i>Flaviviridae</i>)
Hantaanvirus (<i>Bunyaviridae</i>)	Monkeypox (<i>Poxviridae</i>)
Hemorragisk Omskfeber-virus (<i>Flaviviridae</i>)	Seoulvirus (<i>Bunyaviridae</i>)

Virus i riskklass 2 eller 3 enligt AFS 2005:1Gäller **endast** stammar/kulturer

Denguevirus	Poliovirus
Eastern Equine Encephalomyelitis virus (EEE)	Rabiesvirus
Gula febernvirus	Rift Valley-febervirus
Hepatit B-virus	Rysk sommar-vår-encefalitvirus
Herpes B-virus	TBE
HIV	Venezuelan Equine Encephalomyelitis (VEE)
Japansk encefalitvirus	West Nile febervirus

Bakterier i riskklass 3 enligt AFS 2005:1Gäller **endast** stammar/kulturer

<i>Bacillus anthracis</i>	<i>Chlamydia psittaci</i>	<i>Mycobacterium tuberculosis</i> ^a
<i>Brucella abortus</i>	<i>Clostridium botulinum</i>	<i>Rickettsia prowazekii</i>
<i>Brucella melitensis</i>	<i>Coccidioides immitis</i>	<i>Rickettsia rickettsia</i>
<i>Brucella suis</i>	<i>Coxiella burnetii</i>	<i>Shigella dysenteriae</i> typ 1 ^a
<i>Burkholderia mallei</i>	<i>Escherichia coli</i> , verotoxigen ^a	<i>Yersinia pestis</i>
<i>Burkholderia pseudomallei</i>	<i>Francisella tularensis</i>	

^a Kulturer avsedda för diagnostiska eller kliniska syften får transporteras som kategori B, UN3373Oklassificerade virus, ej med i AFS 2005:1Gäller **både** stammar/kulturer **och** patientprov

Hendravirus (<i>Paramyxoviridae</i>), tidigare Equine morbillivirus
Nipahvirus (<i>Paramyxoviridae</i>)

Ytterligare oklassificerade virus, ej med i AFS 2005:1Gäller **endast** stammar/kulturer

Influensa A/H5N1 (högpato-gen aviär influensa)

Ändringar från tidigare version:

- I godsdeklarationen, vid transport av smittförande ämne kategori A, ska finnas namn och telefonnummer till ansvarig person under hela transporten.

”**Packa Provet Rätt**” är utarbetad av Smittskyddsinstitutet efter samråd med Arbetsmiljöverket, Luftfartsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Posten Sverige AB, Socialstyrelsen, Statens Veterinärmedicinska Anstalt och Sveriges Kommuner och Landsting.

Smittskyddsinstitutet (SMI) är en nationell kunskapsmyndighet med ansvar för smittskyddsfrågor och med ett brett folkhälsoperspektiv.

SMI följer och analyserar utvecklingen av smittsamma sjukdomar samt bygger upp och förmedlar kunskap till hälso- och sjukvården och andra aktörer inom smittskyddsområdet.

Länkar som finns i Packa Provet Rätt 2012-03-01

Sidan 2

(4) Arbetarskyddsstyrelsens författningssamling, AFS 2005:1, [Mikrobiologiska arbetsmiljörisiker](#)

http://www.av.se/lagochratt/afs/afs2005_01.aspx

Smittförande ämnen, kategori A UN 2814 ^{(1) (2) (4)}

Prov som misstänks innehålla mikroorganismer i riskklass 4 ([sid 214-215 i Hela ADR-S 2011](#)), vilka skickas till SMI efter kontakt och anvisning.

http://www.msb.se/Upload/Kunskapsbank/Foreskrifter/ADR_delar/2011/00%20Hela%20ADR-S%202011.pdf

Gå till sidorna 214-215 (= 226-227:e sidan i dokumentet)

Sidan 3

Brev eller paket? Gå till Postens [Måttguiden](#).

http://www.posten.se/foretag/vara_tjanster/postageguide/dimensionguide_v.jspv

Sidan 4

	Biologiskt ämne, kategori B	Undantaget medicinskt prov	Smittförande ämnen, kategori A
Förpackning	Godkänd Sid 629-630 i Hela ADR-S 2011	Tät förpackning Sidan 216 i Hela ADR-S 2011	Typgodkänd för klass 6.2 med förtryckt märkning Sidan 841 i Hela ADR-S 2011

http://www.msb.se/Upload/Kunskapsbank/Foreskrifter/ADR_delar/2011/00%20Hela%20ADR-S%202011.pdf

Gå till respektive sidangivelse.

Sidan 5

För komplett förteckning, se sid 214-215 i ADR-S. Visar exempel på mikroorganismer som finns med i vägtransportreglerna som smittförande ämnen, kategori A, UN2814.

http://www.msb.se/Upload/Kunskapsbank/Foreskrifter/ADR_delar/2011/00%20Hela%20ADR-S%202011.pdf

Gå till sidorna 214-215 (= 226-227:e sidan i dokumentet).